

KỸ THUẬT CHỌC DÒ DỊCH BẮNG

ThS. BS. Đặng Minh Luân

PGS. TS. Quách Trọng Đức

Bộ môn Nội – Đại Học Y Dược TPHCM

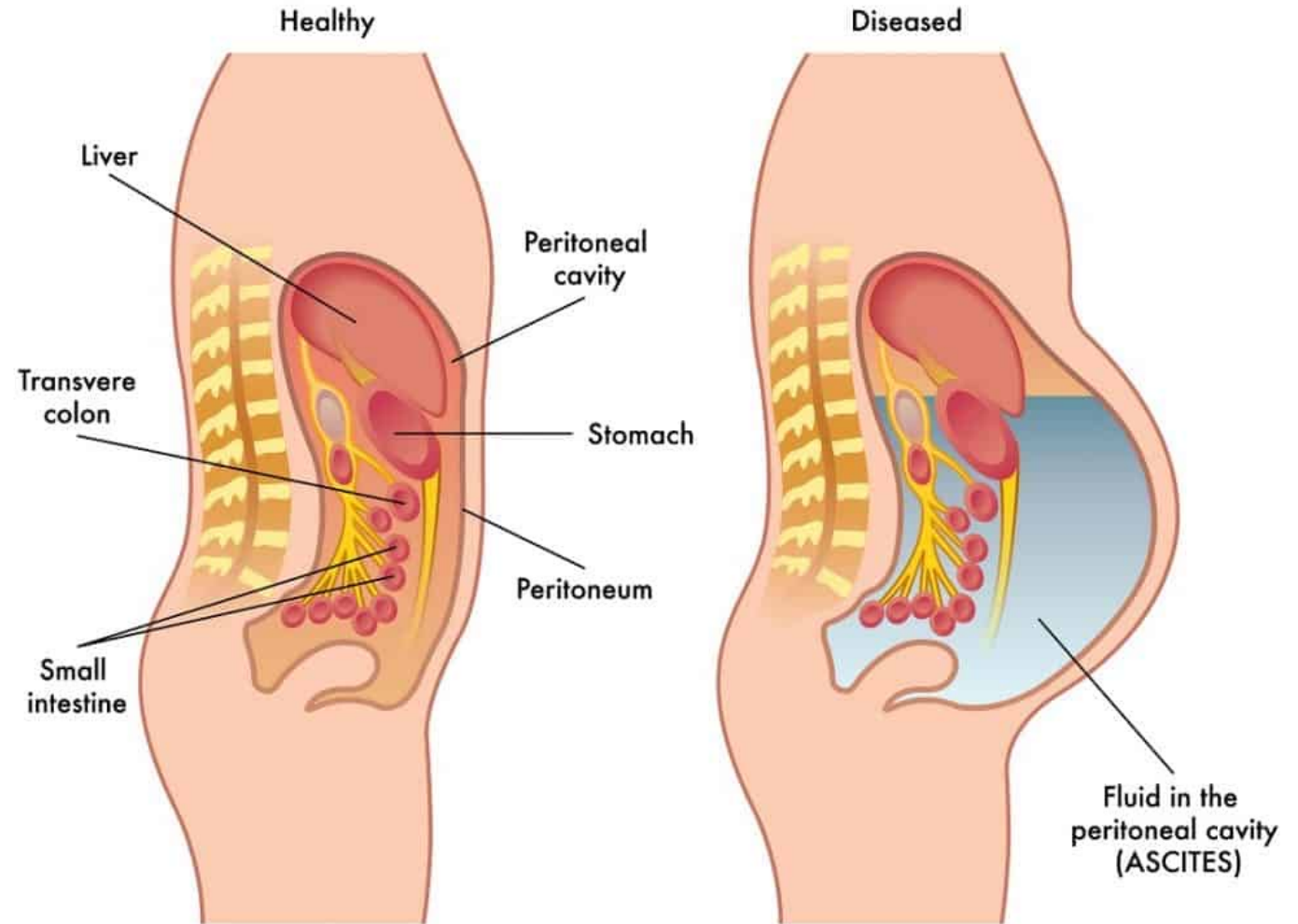
Mục tiêu

---

1. Trình bày được định nghĩa, chỉ định, chống chỉ định và biến chứng của chọc dò dịch báng.
2. Thực hiện đúng kỹ thuật chọc dò dịch báng.

Định nghĩa

Chọc dò dịch báng là thủ thuật đưa kim hoặc catheter vào trong khoang màng bụng để **hút dịch báng** nhằm **chẩn đoán hay điều trị**.

Chỉ định

- Chẩn đoán
  - Báng bụng mới xuất hiện
  - Nghi ngờ viêm phúc mạc nhiễm khuẩn nguyên phát
- Điều trị
  - Báng bụng nhiều gây khó thở
  - Báng bụng kháng trị.

Chống chỉ định

- Chống chỉ định tuyệt đối: **Đông máu nội mạch lan tỏa (DIC)**
- Chống chỉ định tương đối: **Nhiễm trùng thành bụng lan rộng**
- Thận trọng trong các trường hợp:
  - Có thai
  - Dính ruột sau mổ
  - Tắc ruột
  - Bụng chướng hơi nhiều

Dụng cụ

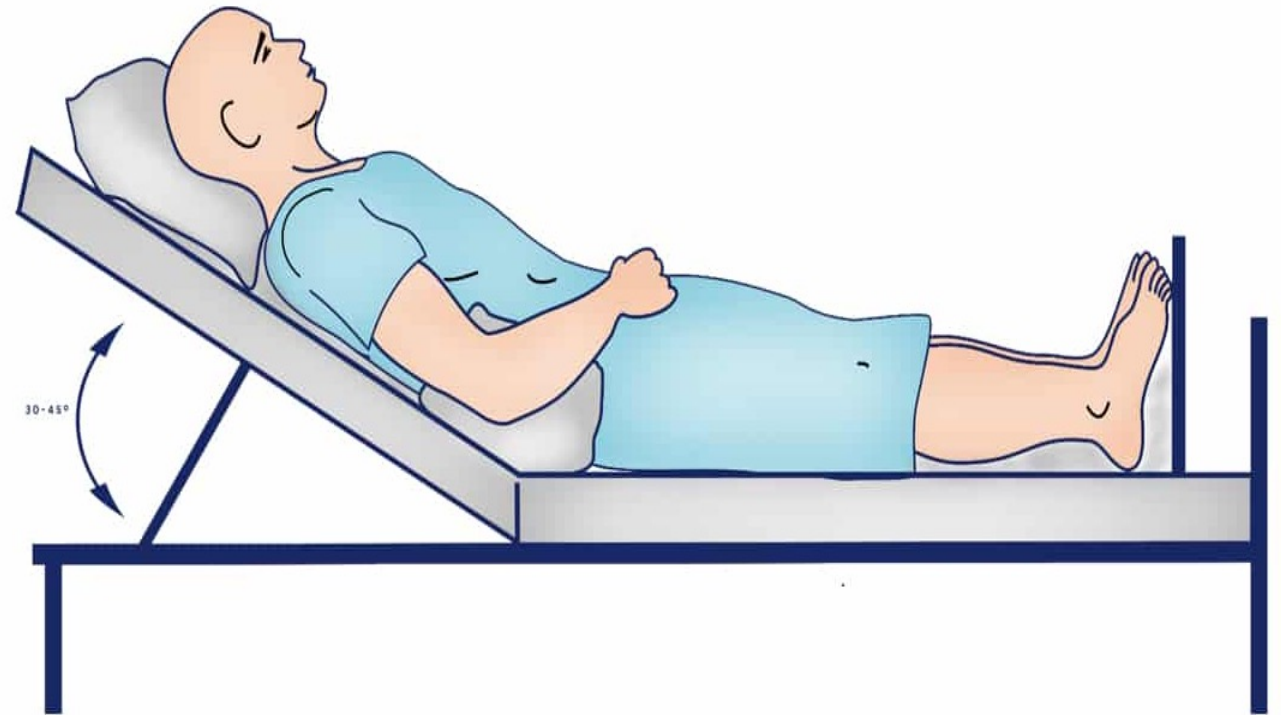
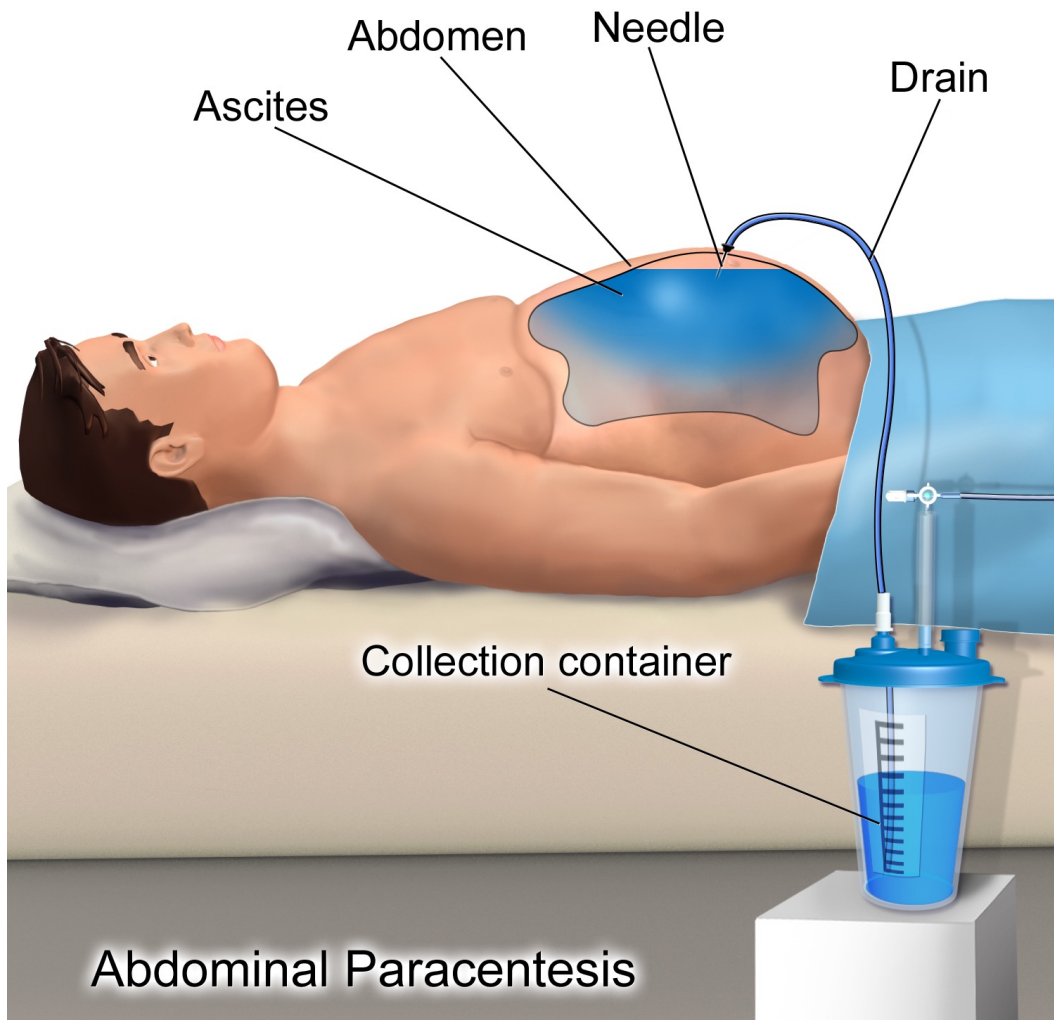
- Hộp chống chói
- Mũ, khẩu trang, găng vô trùng, gạc vô trùng, bút đánh dấu, băng dán
- Dụng cụ sát trùng: dung dịch sát khuẩn, bông gòn, kèm gấp bông
- Khăn có lỗ, bồn hạt đậu
- Dụng cụ gây tê: ống tiêm 5mL, Lidocain 2% 2mL/ống
- Kim chọc dò: 20-22G (chẩn đoán), 18-20G (điều trị)
- Ống tiêm 10mL
- Ống đựng dịch báng (xét nghiệm), Bình chứa dịch báng (chọc tháo)

Chuẩn bị bệnh nhân

- Giải thích BN và thân nhân.
- Ký cam kết đồng ý thực hiện thủ thuật.
- Không khuyến cáo truyền huyết tương tươi hay tiểu cầu thường quy.
- Đặt thông mũi dạ dày nếu có tắc ruột, đặt thông tiểu nếu có dẫn bàng quang trước chọc dò (nên chọc dò dưới hướng dẫn siêu âm)
- Tư thế bệnh nhân:
  - **Nằm ngửa với đầu kê cao nhẹ.**
  - Nằm nghiêng trái (lượng dịch ít), Tư thế Fowler (chọc ở đường giữa)

Tư thế bệnh nhân

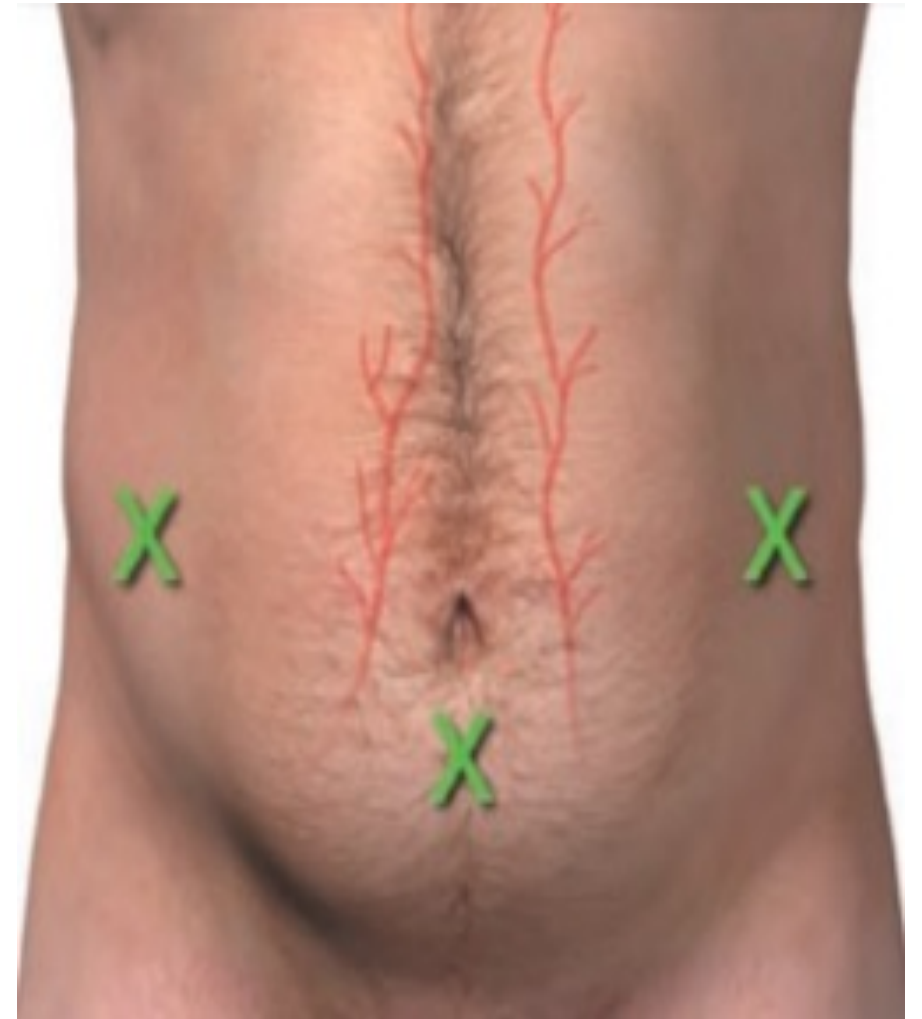
Kỹ thuật chọc dò

- Xác định vị trí
- Sát trùng
- Gây tê
- Chọc dịch báng
- Băng và theo dõi bệnh nhân

Xác định vị trí chọc dò.

- **Vùng $\frac{1}{4}$ dưới phải hay $\frac{1}{4}$ dưới trái:**
  - 2-4 cm phía trong và trên của GCTT
- Đường giữa bụng và dưới rốn 2cm:
  - Có thể chọc vào bàng quang
- Gõ lại để xác định có dịch.
- **Nên chọc dưới hướng dẫn siêu âm:**
  - Báng bụng lượng ít
  - Báng bụng khu trú
  - Sẹo mổ nhiều lần

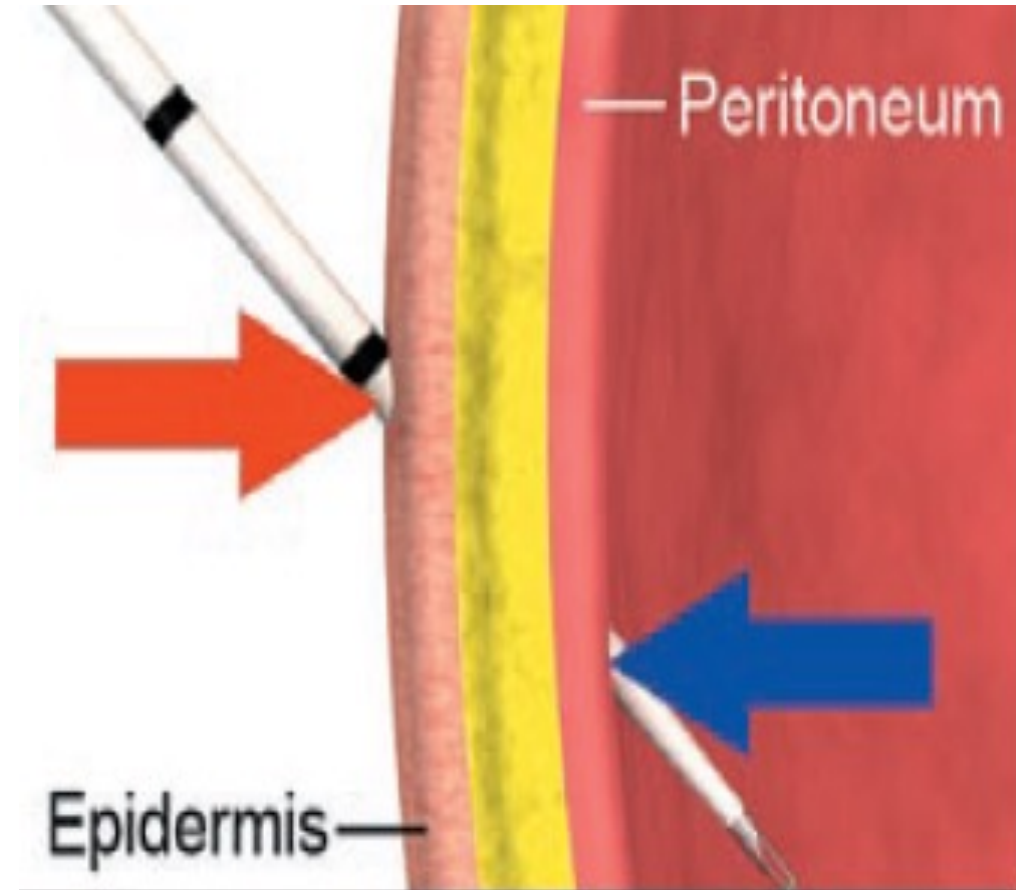
Vị trí nên tránh

- Da bị nhiễm trùng
- Sẹo mổ cũ
- Mạch máu lớn dưới da
- Khối máu tụ

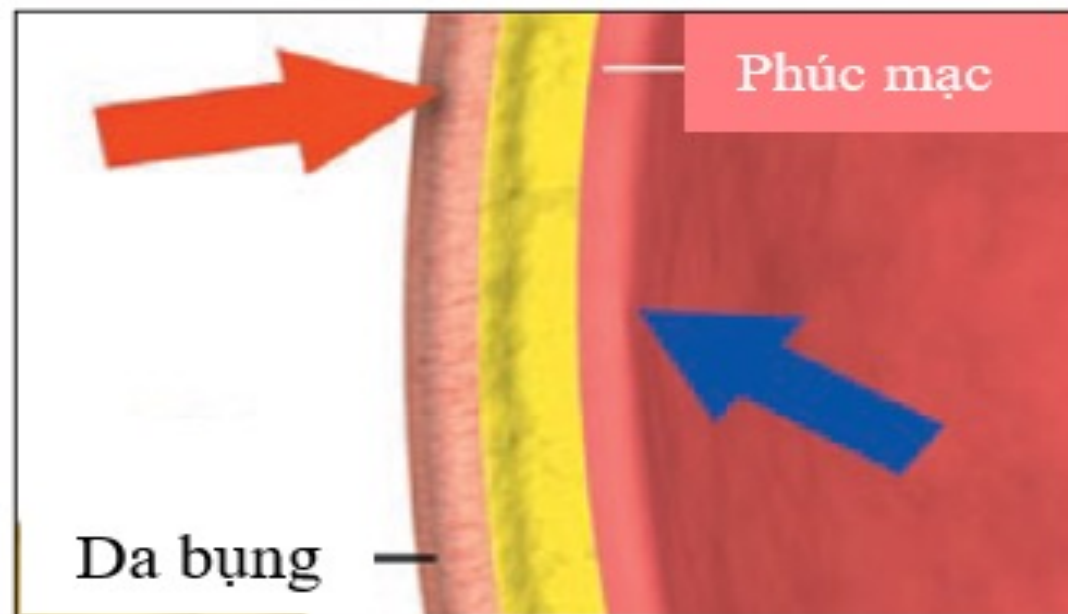
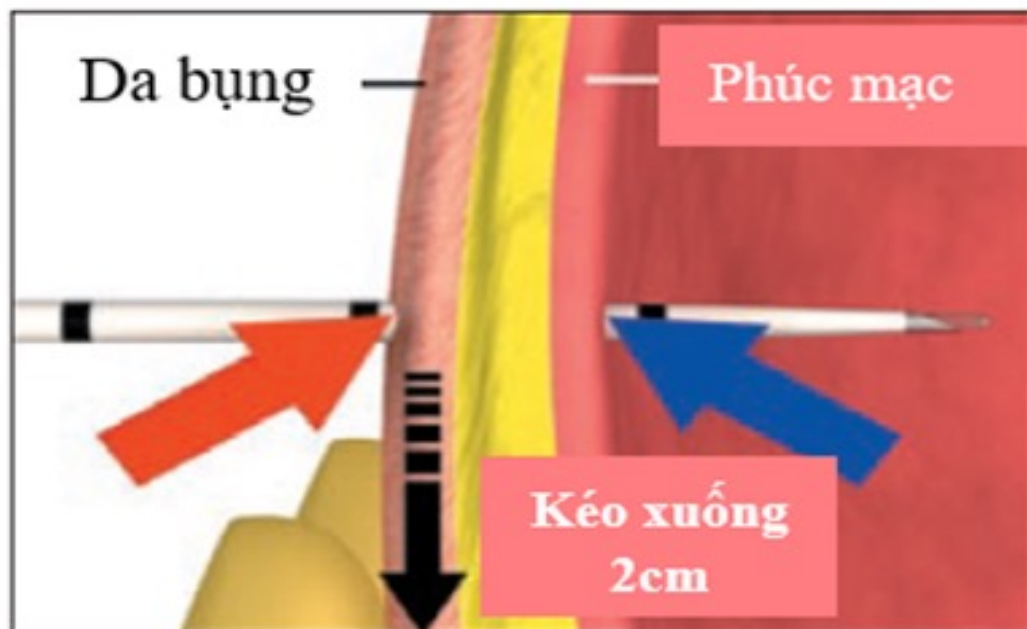
Sát trùng và gây tê

- Sát trùng theo hình xoắn ốc
- Trải khăn có lỗ
- Gây tê:
  - Dùng ống tiêm có lidocain 2% chích phòng thành nốt tại vị trí chọc dò
  - Đâm kim (**góc 45° so với thành bụng**) sâu mỗi lần 3-5mm → **hút để chắc chắn không chạm mạch máu** → bơm 3-5 mL thuốc tê.
  - Khi đẩy kim có cảm giác nhẹ, hút sẽ thấy dịch bóng chảy vào ống tiêm → bơm 3-5 mL lidocain để gây tê lớp phúc mạc thành.

Kỹ thuật đâm kim

- Hướng đi của kim tạo một góc 45° so với thành bụng.
- Báng bụng độ 3: **kỹ thuật đường Z**
- Giảm nguy cơ rỉ dịch báng

Chọc dò chẩn đoán

- Nên cầm ống tiêm bằng tay thuận.
- Tựa tay không thuận lên thành bụng BN.
- Đâm kim chậm theo hướng đã định trước
- Tiến sâu mỗi lần 3-5 mm
- **Hút ngắt quãng mỗi khi đâm kim sâu hơn**
- Ngưng đẩy kim khi có cảm giác nhẹ tay và hút có dịch bóng chảy ra ống tiêm.
- Rút dịch và cho ngay vào lọ xét nghiệm.

Chọc tháo dịch bàng

- Có bình chân không:
  - Gắn kim chọc dò với dây truyền dịch và nối vào hệ thống bình chân không.
- Không có bình chân không:
  - Đổi ống tiêm 10 mL bằng ống tiêm 50 mL.
  - Xoay chạc 3 theo chiều rút dịch từ kim vào ống tiêm → rút dịch vào ống tiêm (tránh làm di lệch kim) → xoay chạc 3 theo hướng từ ống tiêm ra bình chứa dịch bàng → bơm dịch từ ống tiêm vào bình chứa → lặp lại nhiều lần

Băng và theo dõi sau thủ thuật

- Ấn gạc vô khuẩn ngay trên vị trí chọc dò và rút kim ra.
- Dán chỗ chọc dò lại bằng băng dính
- Chọc tháo dịch báng điều trị: theo dõi mạch và huyết áp ngay sau chọc và mỗi 6 giờ trong vòng 12 giờ đầu sau thủ thuật.
- Ghi hồ sơ.

Biến chứng

- Biến chứng tại chỗ:
  - Đau
  - **Rỉ dịch báng qua vị trí chọc dò**
  - Nhiễm trùng ở vị trí chọc
  - Máu tụ thành bụng
- Biến chứng trong ổ bụng
  - Thủng tạng rỗng
  - Xuất huyết nội (do chạm mạch máu, tạng đặc)
  - Nhiễm trùng trong ổ bụng
- Biến chứng toàn thân
  - **Rối loạn tuần hoàn sau chọc dò (sau chọc tháo dịch báng lượng lớn).**
  - Choáng do thần kinh phế vị hay do thuốc tê.

